

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора мистецтвознавства

Роготченка Олексія Олексійовича

на дисертацію

Аметової Лілі Маметівни

**«Художньо-образний поліморфізм творчості Євгенії Гапчинської у
контексті масової культури України»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за
спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури

Дисертація Аметової Л. М. є, безперечно, актуальним і потрібним дослідженням для сучасних культурології та мистецтвознавства, зокрема в контексті вивчення розвитку новітнього мистецтва та сучасної української масової (популярної) культури. Звернення до питань культуротворчості окремих українських художників початку ХХІ сторіччя дозволяє сфокусуватись на специфіці нової пластичної мови митців, досягнути художньо-естетичні принципи їх мистецтва, які вони сьогодні сповідують через новітні культурно-мистецькі форми. У цьому сенсі авторка зуміла розкрити особливості мистецтва творчості Є. Гапчинської у контексті масової культури України і виявити особливу художньо-образну і стилістичну своєрідність творчої мови цієї мисткині.

Дисертація Л. Аметової є першою комплексною працею, присвяченою культурно-мистецькому доробку Євгенії Гапчинської. Завдяки проведеному дослідженню здобувач розкрила основні етапи її творчості, художній стиль і специфічні риси почерку мисткині.

Поряд із цим актуальність представленої роботи полягає у практичній значущості отриманих результатів, що наразі дають змогу не лише розширити культурологічну та мистецтвознавчу теоретичну базу, а й розкривають нові можливості та напрямки сучасного мистецтва.

Варто відмітити ґрунтовну теоретико-методологічну базу роботи, яка охоплює низку принципів, підходів, а також загально- і конкретнонаукових

методів, що сприяли ефективному вирішенню поставлених завдань та досягненню мети дослідження. До цінних напрацювань дисертантки належать також результати, отримані завдяки застосуванню методів мистецтвознавчого аналізу, систематизації та узагальнення існуючих матеріалів. Аналіз методологічного інструментарію дисертації здобувача дає підстави відзначити його адекватність відносно комплексного вирішення поставлених завдань.

Сукупність культурологічних, мистецтвознавчих, філософських та історичних методів дозволила сформувати міцну теоретичну базу роботи. Крім того, застосування крос-культурного методу та методу мистецтвознавчого аналізу демонструє ґрунтовні знання дисертантки у сфері культурологічних досліджень. Робота побудована логічно і грамотно, виклад тексту чіткий, лаконічний і науковий. Всі положення, викладені в дисертації, осмислені й достатньо обґрунтовані.

Цінність роботи Л. Аметової полягає в концептуальній розробці проблематики дослідження, оскільки у дисертації уперше висвітлено соціокультурні чинники, які сприяли формуванню іміджу сучасного українського художника на прикладі творчості Є. Гапчинської. Авторка детально впорядкувала дані щодо діяльності художниці, розкрила основні мистецькі орієнтири Є. Гапчинської.

Дисертація складається з чотирьох розділів, дванадцяти підрозділів, висновків і додатків. Виклад тексту логічний і послідовний, усі наукові положення та висновки мають чітке обґрунтування, що у повній мірі відображено в авторефераті роботи. Логіка викладу праці дозволяє говорити про деяку міру інноваційності роботи, що справляє позитивне враження при її рецензуванні.

Л. М. Аметова слушно наголошує на окремих віхах мистецьких досягнень Є. Гапчинської, розкриває сутність складових успіху означеної мисткині початку ХХІ століття. Крім того, у підрозділі 2.2 авторка розглядає окремі засади образотворення вказаної художниці, шляхів звернення нею до

розробки власної лінійки творів та визначенні кроків розвитку бренду «Garchinska» у сучасному художньому житті України, що дозволяє йому завойовувати все ширшу споживацьку аудиторію.

Виняткове значення для формування наукової новизни дослідження дисертантки мало впровадження методів опитування та інтерв'ювання, які вона здійснила під час відвідування галереї і дослідження робіт художниці упродовж 2016–2021 років. За цими напрацюваннями до безперечних заслуг авторки можна віднести складний процес інтерв'ювання художниці, під час якого були отримані відповіді на низку питань щодо життя і творчої філософії Є. Гапчинської. Унікальними на сьогодні є результати спільної роботи здобувача з художницею, під час якої окреслено складові авторського почерку мисткині та “джерела інспірацій художньої мови Є. Гапчинської».

Л. Аметова ретельно опрацювала 175 вітчизняних і зарубіжних літературних джерел, включаючи культурологічні, мистецтвознавчі, історичні та дизайнерські праці, дані науково-облікових картотек музеїв і галерей України. Вирішенню поставлених завдань і проведенню мистецтвознавчого аналізу творів Є. Гапчинської сприяв аналіз здобувача музейних і приватних колекцій картин та напрацювань художниці, що склало обширну джерельну базу дослідження.

Окремо варто відзначити достатню апробацію. Основні результати дослідження викладено у 10 наукових публікаціях: 6 статтях у наукових фахових виданнях України, у тому числі тих, які включені до міжнародних наукометричних баз; 4 публікаціях в інших наукових виданнях і збірниках матеріалів конференцій.

Структура роботи побудована логічно і послідовно, що дозволяє всебічно розглянути генезу, розвиток і локальну мистецьку своєрідність стилю та формуванню бренду Є. Гапчинської. Аналізуючи культурологічні процеси дослідження, пов'язані із масовою культурою, дисертантка критично розглядає праці окремих вчених, виявляючи дискусійні питання з теми, що свідчить про власне бачення наукової проблематики та здатність обстояти

свою думку. Серед іншого, згадуються праці відомих дослідників, О. Школьної, О. Позднякової та інших (дисертація, підрозділ 1.1). У підрозділі 1.2 «Методологія дослідження» (дисертація, с. 49–58) Л. Аметова слушно деталізує методологічний інструментарій, застосований у роботі, що демонструє шлях до досягнення мети та вирішення поставлених завдань.

У другому розділі дисертації авторка окреслює сутність складових успіху мисткині Є. Гапчинської на початку XXI ст. Здобувачкою розглянуто витоки авторського бачення художниці, специфічні риси її світогляду, особливості життєвого шляху, що вплинули на формування особистості.

За результатами даної дисертації Л. Аметовою було реалізовано важливі завдання з метою вивчення засад творчості Євгенії Гапчинської, що дало змогу представити наукову новизну та теоретико-практичне значення дослідження. Дисертантка аргументовано презентує доробок Є. Гапчинської як нову перспективну форму сучасного мистецтва, котра на сьогодні є прикладом конкурентноспроможної діяльності художника на арт-ринку України.

Аналізуючи художні особливості, риси авторської манери Євгенії Гапчинської, Л. Аметова акцентує увагу на зв'язку трансформацій творчості Є. Гапчинської з певними соціокультурними змінами в Україні та розглядає доробок авторки крізь призму розвитку сучасних вітчизняних мистецьких процесів.

У третьому розділі «Образотворче мистецтво Є. Гапчинської, суміжне з дизайном і рекламою» розкриваються специфічні галузі художньо-оформлювальної діяльності мисткині, виявлено особливості звернення художниці до мурал-арту, ілюстрування, зокрема, співпраці Є. Гапчинської з різними видавництвами, починаючи з «А-ба-ба-ла-ма-ги». Окреслено основні етапи її звернення до книжкової графіки, наголошено на поліморфізмі її творчості.

Особливої уваги заслуговує четвертий розділ дисертації, в якому послідовно розкривається сутність напрацьованого мисткинею у різних галузях промислового, дизайну середовища й дизайну одягу та стилю.

Детально й обґрунтовано проведено мистецтвознавчий аналіз творчих експериментів Є. Гапчинської в напрямку оздоблення предметів з дизайну середовища.

Позитивно оцінюючи дослідження Л. Аметової, доцільно прояснити кілька питань, які виникли під час ознайомлення з роботою:

1. У дисертації велика увага приділена вивченню діяльності Є. Гапчинської, що є цілком виправданим у контексті проблематики дослідження. Однак, у списку використаних джерел спостерігається велика частина матеріалів оглядів її творчості з різноманітних ресурсів, а не наукових збірників. Варто зрозуміти, чим обумовлений такий вибір.

2. Поясніть, будь ласка, на основі яких матеріалів Ви розширили інформацію про асортимент продукції з репліками образотворчих творів Є. Гапчинської?

3. У тексті роботи Ви оперуєте поняттям «Gарchinska», як сучасний мистецький бренд України». Що Ви вкладаєте у це поняття?

Зазначені питання мають на меті прояснити певні дискусійні моменти і в жодному разі не принижують наукову цінність рецензованої дисертації, результати якої чітко й у повній мірі сформульовані в авторефераті. Представлена робота є цілісним, ґрунтовним, самостійним дослідженням, яке має значну теоретичну та практичну цінність. Наукові положення і висновки дисертації є достовірними і в достатній мірі апробовані, що представлено в 10 публікаціях автора.

Таким чином, з урахуванням наукової новизни отриманих результатів, ступеню апробації та обґрунтування наукових положень і висновків, можна стверджувати, що дисертація Аметової Лілі Маметівни «Художньо-образний поліморфізм творчості Євгенії Гапчинської у контексті масової культури України», відповідає вимогам МОН України, що висуваються до

кандидатських дисертацій, пп. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» (від 24 липня 2013 р. № 567, зі змінами) та паспорту обраної спеціальності, а її авторка заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури.

Головний науковий співробітник
відділу теорії та історії культури
Інституту проблем сучасного мистецтва
Національної академії мистецтв України,
заслужений діяч мистецтв України,
доктор мистецтвознавства

О. О. Роготченко

Роготченко О.О.
Старший інспектор
відділу теорії ПСМ НАМ України

національний
ім. Василя Стефаника
№ 03-04-39171
30 04 20 20